

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік . . . . 20 кор.
 на пів року . . . . 10 кор.
 на чверть року . . . . 5 кор.
 на місяць . . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
 або 36 франків
 на пів року . . . . 8 рублів
 або 18 франків
 Поодинокі число по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня грім неділь і руских свят 5 1/2 год. пополудні.

Реданція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. «Л. Домбровського (Хорунжину). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня авчачні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подани і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Босна і Герцеговина.

(X) Зовсім майже несподівано зійшов з видівні міністер спільних фінансів, керманіч Босни і Герцеговини, Венямин Калій. Тяжка недуга положила кінець его житю в 99-ім році віку. Се особистість, яка займе визначне місце в історії найновішньої доби Австро-Угорщини. Не було обсягу, на яким не виявили-б ся его спосібности. Публіцист, знавець многих язиків (між тими російського і хорватско-сербського), учений і письменник, дипломат, парламентарист і політик, бюрократ, але не в застарілим розуміню і визначний адміністратор — на всіх тих полях виявив Калій незвичайні спосібности. Вже яко генеральний консуль в Білгороді (1869) звернув на себе Калій бачність дипломатичних кругів (написав історію Сербії, переложену також на німецьке) і там мав нагоду основно познакомити ся з відносинами Балканського півострова і орієнтальним питанням взагалі. Після короткої парламентарної кар'єри в угорській соймі, вернувшись до дипломатичної служби і вкупі з російським відпоручником Цертелевом виробив статут для Східної Румелії, а відтак став секційним шефом в міністерстві заграничних справ. Тимчасом на основі берлінського договору заняті Австрією турецькі провінції, Босну і Герцеговину устроєно на європейський лад і віддано їх управу спільному міністерству скарбу. В червні 1882 обняв сю теку а з нею і управу сих країв міністер Калій і був керманічем повних двацять один літ. Значіне міністерства спільного скарбу є доволі обмежене, одначе Калій яко керманіч Босни і Герцеговини положив незвичайні заслуги і тут проявив ся его великий талант. Вправді обняв воєнну управу генерал Апел і держить єї в своїх руках доси, одначе політична управа спочивала в руках Калія. Сей поділ управи був зовсім природний і відповідний, позаяк треба було передовсім успокоїти і до ладу довести воєнничє населенє сих країв, а се міг вчинити лише воєнний начальник. Дперва в міру того, як в тих краях наставав спокій, а на місце давньої господарки турецьких папів входили автономічні громади з іменованими начальниками музулманськими і їх християнськими заступниками і зложеними з місцевих ісповідань громадскими зверхностями, почала вдомашнювати ся помалу сьвітська влада в краю тяжко зворушенім довгими війнами і ворохобнями. В міру того виринала на перше місце визначна постать керманіча сих країв, Калія, котрий умів знаменито сповнити вельми трудну задачу культурну, яка була тут приділена Австро-Угорщині.

Неможливо все те оцінити в короткій статі, але небавом будуть наші читачі мати нагоду познакомити ся з тим в окремих Споминах з подорожі по Босні і Герцеговині, які приготував на основі вторішньої подорожі по тих краях посол Барвіньський. На разі мимоходом лише

згадати годить ся, що помічниками в переведеню сеї культурної задачі були там і є численні урядники-Русини (многі займають доволі високі становища), про котрих міністер Калій висловлював ся все з повним признанєм.

Щоби хоч в часті і загально оцінити діяльність покійного міністра Калія, треба собі уявити передовсім культурний стан, в яким Австрія обняла Босну і Герцеговину і в яким обняв управу Калій перед 21 роками спільно з генералом Апелом. Наслідком довголітньої ворохобні і боротьби многі поселенці втратили своє майно, многі поля лежали облогом, хати погоріли, а тисячі збігців, які вертали без всякого способу до житя до краю і просили помочи у правительства. До сеї нужди прилучило ся невдоволенє місцевого населеня, яке звикло до розладу, і лише з трудом нагнало ся до закона і права. Музулмани яко представники давньої фєвдальной влади не могли з тим освоїти ся, щоби гноблені доси ними райси були з ними рівноправні, а знов християнські селяни, які довгими роками вже не платили ніякої данини музулманським власникам, не могли з тим погодити ся, що новому правительству треба було правильно платити третину. Населенє не могло ніяк зрозуміти на нинішних основах опертого апарату адміністраційного з численними органами скарбової управи і судівництва з потрібними інстанціями. Спершу справді не функціонував сей зложений апарат так скоро, якби треба а особливо були великі труднощі у виборі урядників, яких набирано звичайно з інших країв, так що місцеве населенє, особливо музулманська шляхта відносили ся до них спершу недовірливо. Аж тоді коли всякі фіскальні розпорядки й установи цивільної управи, яких уживано для подвигнення занепавшого лісового господарства, рільництва, годівлі худоби, оживи жерел доходу, стали приносити користі, коли військова залага своєю невиспучною працею вибудувала численні гостинці і дороги та залізницї, коли в краю настало безпеченство житя і майна, як мало в котрім культурнім краю, тоді аж населенє почало звертати ся з довірем до правительства.

Роблено нераз докори, що численні вистави боснійско-герцеговинських плодів і виробів є лише штучною парадю, що многі уладженя в Сераєві, в Глідже і інших місцевостях були потемкинськими оселями для реклями, підношено нераз і в делегації всілякі жалоби, одначе хто мав нагоду бачити своїми очима сї краї і порівнати давний їх стан з теперішнім, хто чув несхитні і на певних основах і фактичних даних оперті виводи міністра в делегації, сей мусів набрати довіря до управи сих країв. Чимало було таких, що їздили по тих краях збирати всякі жалоби, нераз в делегації виступали з опозиції (ческої і всенімецької) з важкими докорами, але відтак самі обвинителі капітулювали перед наглядними доказами фактичними і висловлювали признанє управи. Покійний міністер підготував також основи до ве-

деня репрезентативної системи в тих краях, але не судилось єму дожити введеня сего в житє. Всеж таки сповнив він велику культурну задачу, а вельми трудно буде найти мужа, котрий так гарно почате і поведене діло міг би дальше вести.

З краю і держави.

Повінь, яка навістила західну Галичину, заляла також польські дневники у Львові. Найменші подробиці і епізоди повени в Кракові описують широко і констатують розміри повени і звивають край і державу до ратувкової акції. Піднесено також гадку поглибленя русла Висли коло Кракова, щоби через утворенє скоршого відливу зменшити навір води. Намісник лично обїздить околиці, навіщені повенню, а з Відня доносять, що др. Пентак перервав відпустку і приїхав в сій справі до Відня, де явив ся також пос. Гурський з Кракова. Оба они конферували з д-ром Кербером про розміри нещастя і про konieczність помочи і віднесли враженє, що правительство приготуване на обильну ратувкову акцію і приступить до неї, скоро тільки одержить внесенє від намісника. — Східну Галичину сего року оминула повінь, хотий стан води підгірських рік був дуже високий. Та мимо того у нас відносини зовсім не ліпші. Бо коли у польській часті зроблено вже багато задля регуляції гірських потоків і рік, то у нас не зроблено нічого. Там кожда повінь подає товчок до нових робіт і нових вкладів задля забезпеченя околиці, у нас уважає ся се за допіст Божий, якому нема заради. Тому навіть мірний стан води забирає з собою береги, змінює русло та поширює вже і так безмірні зарінки та лозини. Але про се навіть не говорять ся, не то щоб писало ся, або навіть домагало ся підмоги і охорони...

Ситуація на Угорщині стає критичною. Складана Барабашом конференція виказала, що опозиційний елемент не лише не зменшив ся, але горє ся до купи, змагаючи на осліп до якоїсь катастрофи. На конференцію прибуло 26 послів, а 9 письменно зсолідаризувало ся з ухвалями конференції, на якій рішено вести дальше обструкцію, а до вибореня національних депутатів. До вчєра прилучило ся вже 58 послів до партії независимости. Посол Кошут зрік ся свого головетва в партії, але остав в ній на дальше, щоби єї не ослабювати. Тим способом упали всі пертрактації, які Кошут навязав був з новим правительством. Президент міністрів гр. Куен-Гедервари відповідав вчєра в соймі на домаганя Барабаша, Польорія, Мазаєси і Раткая в справі національних жадань що-до армії. Бєсідник заявив, що прийняв на себе місяню внаслідок одводушної ухвали партії независимости. Тоді заповів відповідь на спірні питання в хвили, коли ся справа стане актуальною, с. є при внесеню військового закона. Отже тепер не може нічо додати до сего. А коли тепер послы партії независимости говорять про ultima ratio, то значить: революцію або абсолютизм, то а жалем серця бєсідник споглядає на єї змаганя, але знаючи добре угорський нарід, є пересвідчений, що він не хоче ані революції, ані абсолютизму, але заведеня нормальних відносин. — По кількох обструкційних бєсїдах і формальних квестиях замкнено засіданє.

Вибір папи.

В перших трох століттях по Хр. був такий звичай, що папу вибирало духовенство і світські люди разом. Пізніше стали мішати ся до вибору римські цесарі і їх наслідники в тім праві східно-готицькі королі, а навіть присвоїли були собі право рішати, коли би при виборі не було потрібної більшости. Ще пізніше монархи не мішали ся до вибору, та й світські люди також не вибирали; вибирало лиш духовенство, а світські люди заявляли лиш свою згоду на той вибір. Ще пізніше здобули собі були Німці право на вплив при виборі папи. Німецький цесар Отто I взяв був від Римлян привреченє, що они не будуть вибирати папи без єго призволеня і згоди. Аж папа Николай II. (1058—1061) увільнив вибір папи з під впливу німецьких цесарів, а папа Александер III (1159—1181) постановив, що папу мають вибирати лиш кардинали. Наконєць папа Григорій постановив, що вибір папи має відбувати ся в замкненім місци, або що кардинали мають бути замкнені в однім місци доти, доки аж не виберуть папи. А до тої постанови ось як прийшло:

Вже при виборі Григорія X. в італіянськїм місті Вітербо, де помер був єго попередник папа Климентій IV., настала була незгода між кардиналами що-до вибору папи, а префект того міста, Райнер Гатто, замкнув був кардиналів в палаті, де папа помер, щобі їх тим способом спонукати до прискореня вибору. Але й то не помогло, аж жителі міста зробили діру в даху, влізли до палати, забрали кардиналам всю поживу і так змусили їх до скорого вибору. Якийсь Савеллі мусів тоді пильнувати кардиналів з потомок тої родини князь Кіджі (Chigi) має ще й нині той привилей, що є маршалком при конкляве і пильнує кардиналів підчас вибору.

Щобі на будуче вибір папи не опізняв ся, постановив папа Григорій на лоньскім соборі в 1274. р., що кардинали, коли зберуть ся до вибору папи, мають бути замкнені. Від тої пори і то місце, де збирають ся кардинали і самі збори кардиналів називають ся з латиньска «конкляве». Дальше постановив той сам папа, що коли би до трох днів не прийшло до вибору, то по третім дні кардинали мають постати. Папа Пій IX постановив дальше:

«Право вибору мають виключно лиш самі кардинали і вїяка світська власть не має права мішати ся до вибору. Кардиналам вільно відложити вибір поза девятий день по смерті папи. Коли папа умре в Римі, то присутні в Римі карди-

нали мають зараз навіть перед відправленєм папихиди і не чекаючи на неприємних кардиналів, взяти під розвагу, чи вибори мають відбувати ся в місті, чи поза границями Італії. Постанова більшости присутних рішає. Коли би число присутних було о один більше як половина живучих кардиналів, то вибір папи може відбути ся на перших зборах. Папа Пій IX. бажав конче, щобі вибір відбув ся поза границями Італії. Коли би же вибір відбував ся в Римі або в яким иншій місті в Італії, то скоро би чи то якась публична власть, чи приватні люди нарушили як небудь чи то місце чи особи конклява, особливо же коли би чиясь рука підняла ся на якогось кардинала або коли би єму замкнено приступ до місти вибору, треба збори виборні зараз розв'язати і перенести їх в якесь безпечне місце поза Італією, навіть в такім случаю, коли би вже розпочало ся віддаванє голосів.

«Коли би папа помер поза границями Італії, то вибір може відбувати ся на яким небудь місци в світі, в конкляве або й без него, заким мине десять днів, не чекаючи на неприємних, скоро лиш єсть поданє число (один понад половину живучих). Коли би не зроблено конклява, то не треба чекати на присутних кардиналів, котрі би задля недуги або з якоїсь иншої причини не могли явити ся в домі або в сали, де би відбували ся вибори».

Дальше постановив папа Пій IX., що на перших зборах виборчих треба всі повиспі постановити подати до відомости а то в спосіб такий, щобі не було сумніву о їх правдивости, отже треба предложити один відписаний або друкований примірник сих постанов, провірений апостольскім нотарем і заосмотрений печаткою одного пралата. Форми вибору папи сей не змінив, отже вибір відбуває ся двома третинами більшости всіх присутних і тайними (замкненими) картками. О всім, що відносить ся до вибору або до розправ в конкляве або на місци вибору, треба безусловно мовчати. Коли би настали якісь сумніви що-до значіня і змісту сих постанов, то має остаточно рішати більшість зібраних кардиналів.

Через цілий той час, коли апостольскій престол опорожнений, не сьміють кардинали заводити ніяких нових постанов, хіба лиш в справі самого вибору, а то для того, щобі власть папи не переходила на колегію кардиналів, щобі тога колегія не могла в ніякий спосіб розпоряжати правами апостольского престолу і римської Церкви, та щобі колегія лиш берегла і боронила тих прав, але не обмежала їх. Коли вибори будуть відбувати ся після тих постанов, то

їх не можна оспорювати, а вибраний буде безумовно законним і правдивим папою, намісником Христовим, наслідником св. Петра і яко такого мусить єго признати вся Церква і єго держати ся.

Отже після тих постанов має відбувати ся вибір нового папи, а поки-що роблять ся приготуваня до него а іменно приготовляють ся комнати і все, що стоїть в якій-небудь звязи з вибором.

НОВИНКИ.

— Календар. В п'ятницю: руско-кат. Андрея крит.; рим-кат. Алексія, Берті. — В суботу: руско-кат. Кирила і Методія; рим-кат. Симеона з Липи.

— З львівського «Сокола». Дня 10. 11. і 12. липня с. р. відбув ся заходом Тов-а «Сокіл» при матеріальній підмозі Хв. Тов-а «Двістер» пожарний курс для інструкторів сільських сторожий огневих. Курс сей урядило Товариство виключно для академиків. На курс зголосило ся 28 учасників, а класифіковано 18-ох з дуже добрим поступом Теорію і практику пожарну викладав начальник львівської міської сторожи огневої Вп. Прави, а о лікарській помочи в наглих случаях Вп. др. Евг. Озаркевич. Так Вп. др. Евг. Озаркевич як і Вп. Прави викладали безкорисно, за що най приймуть від Тов. «Сокіл» щире «Спаси Біг». Рівнож складаємо і Тов. «Двістер» найсердечнійшу подяку, який від початку розпочатої нами акції закладаня сторожий пожарних все охотно співіть з щедрою матеріальною підмогою. — Старшина «Сокола».

— В справі прогульки на Угорщину розіслано по краю отсе оголошенє: Високоповажаний Добродію! За починком руского «Сокола» у Львові завязав ся Комітет, який має на меті урядити ряд вечериць в ціли розбудженя національної свідомости між угорськими братами. З сей причини удаємо ся до Вас Вп. Добродію з просьбою о ласкавий даток на покритє видатків, сподіючись, що і в своїм крузі зволите дещо зібрати. Датки просимо слати на руки справника «Сокола» д. Дениса Кучика у Львові, ринок ч. 10. Львів, дня 4. липня 1903. Кості. Паньківський, др. Михайло Коцюба, др. Евген Левицкий, Михайло Петрицкий, Іван Концевич, о. Александер Темницький, Льонгин Цегельський, Денис Кучика.

— З львівського університету. Др. Болеслав Маньковський, скриптор бібліотеки, габілітував ся на доцента педагогії.

— В Станиславові зорганізували ся рускі соціял-демократи в тов-о «Хлопска Рада» і скликали заг. збори на день 19. с. м.

— Вісти з Буковини. «Szerbowitzer Tagblatt» доносить: На вчерашних загальних зборах гр.-ор. товариства св'ящеників ухвалено між иншим

Корнелю Устиянович.

ВОСТОЧНА КАЗКА.

В Сухумі ував великий сніг. Аранчі, брескви і смоковиці та магнолії затерпали від стужі, море прибувало з шереширом, а дивоглядні шпилі Кавказа сияли під сонцем непорочною білизною.

Термометер показував —4 R., холод нечуваний на берегах Мінгрелії.

В місті задзеленькотили легесенькі саночки біржи¹⁾, а не увиклі зі стужою Кавказці витупкували ногами і бігали хухаючи в пальці тай ховали ся по хатах, або засиджували каварні та духані, щобі проводити як небудь зимову скуку.

І в турецкій каварни глітно і душно, там бо є забавка. Там проганяє скуку оповіданнями черкескїм баняс-піснетворець.

В куті на низенькій тахті²⁾ сидить він старий і сліпий в червоному архалуці³⁾ і в білій, сїраковій чусі⁴⁾ — по грудях набойниці, у пояса кінджал, а на виразистій голові верховинська папах⁵⁾. Мовчки сидів він похиливши голову і побренькував струнами пшаури⁶⁾.

Кругом геквока⁷⁾ на витертому килимі

¹⁾ біржа = фякер.

²⁾ тахта = софа.

³⁾ архалук = спідний жупан з високою обшивкою.

⁴⁾ чуха = верхній жупан без обшивки.

⁵⁾ папаха = кучма.

⁶⁾ пшаура або пшінвар = рід гітари.

⁷⁾ геквока = співак-поет і знахор.

позасідали, підонахивши під себе ноги Турки і один — весь в ножах і пістолях — Гурівель, і мовчки куряли з фяюк, попиваючи чорну каву. По заду їх стояли в суміш: Перзи, Вірмени, Абхази, Мінгрели, Імерети, Греки і Господь знав якої ще народности і бесіди люди — бо Сухум портове місто, бо Сухум споконвіку многоязычний, на єго улицях ще й нині вчуєш не лише одних Кавказців та Москалів і Українців з над чорної Кубані; бачив же я там Курляндців та Естонів, Французів, Німців і Англичан, ба, навіть на Мошка з Садагури наткнув ся я там, на Швабку зпід Дрогобича і на руского мужика зпід Залозець. А кожде з них носить ся инакше і кожного по самому вже виду вправне око розпізнати може.

Від всяких строїв аж нестріла каварня, а все пхало ся до кута, де сидів черкескїй баняс; хто з чаркою кави в руці, хто з чаєм, хто з напіроскою в устах, а хто — такої так.

За часочок перестав Черкешин бренькати на пшінварі і обізвав ся навпів сьпіваючи:

«Слухайте правовірні, слухайте! слухайте казки моєї про могучого князя Езбока, про скаженого коня Батанеба¹⁾, про молоду Хмизу та про славного, преславного джигіта²⁾ Ібрагіма!... Було воно колись правдою, а нині вже лиш казкою стало. Учусь єї бег³⁾ або бегум хороша і мурза удалий... серце у них розжалобить ся і славлячи великого Аллаха і єго пророка, дарують мене битим рублем — будьте

¹⁾ Батанеба = богиня правляча недугами і заразою.

²⁾ джигіт = рицар.

³⁾ бег, бегум = князь, княгиня (по турецьк).

прокляті гроші дявра — а то і золотим бешкешем¹⁾, не скупивши мені великі султани. Послухає мусафер²⁾ або узден³⁾ гонорний... душа єго підійме ся в гору і він дарує мене гривеником; а від простого байгуша⁴⁾ не прошу богато: копійчку, дві... а то і за «бог да прости» розкажу. Слухайте-ж правовірні, слухайте! а і ти офіцер рускїй — коли який находиш ся між нами — не прогвівай ся мому оповіданю!... узяти ви нам волю забрали чорні гори... слухайте-ж бренькіт кайданів і пошануйте наші слези!»

В каварни вчинило ся тихо і бандуриста почав: Давно, дуже давно — коли ще козацкі коші не пускали димів на Кубаня, пшиз⁵⁾ наших рік жив в Карабагах⁶⁾ Кавказа, жив і правив хоробрим племенем Шапсугів молодий пша⁷⁾ Езбок. Днесь не стало вже того племені на Кавказі. Вовків племені Адиге позаїдали вовци руского царя, але слава їх живе, живе на Кавказі і в Істамбулі у св'ятої Кааби.

Славний був народ і славний єго князь. Дівчача зривали на нему ясві очі, коли джигітовав на карабагскому жеребци а віщі геквоки сьпівали єго славу, як появили ся на берегах чорної Кубані Руси, прокляті сини Гога.

Не злюбив собі сусідство тєс молодий пша. Скликав узденів і весь народ тай каже: Прийшли невірні пси рускі з півночи, заняли степ

¹⁾ бешкеш = дарунок.

²⁾ мусафер = пан (турецкїй).

³⁾ узден = черкаскїй шляхтич.

⁴⁾ байгуш = нуждар.

⁵⁾ пшиз = княгиня (черкаска).

⁶⁾ карабаг = чорногора; так зовуть ся північні верховини Кавказа.

⁷⁾ пша = володіючий князь черкаскїй.

резозюцію, в якій висказує ся обурене гр.-ор. духовенства задля оподішної демонстрації (руської — Ред.). Опісля 60 учасників під проводом голови проф. д-ра Конст. Половічі пішло до митрополічної палати. В промові до митроп. д-ра Репти висказав єму др. Поповічі в імені товариства повне довіре і віроповіданьче привязане гр.-ор. духовенства. Митрополит подякував за овацію і просив депутацию, безаристрасно сповняти свої духовні обовязки.

— 3 черновецького університету. В літнім півроці 1903 було записаних на черновецькій університеті 587 студентів. З того припадає на гр.-ор. теологічний факультет 55 заочайних слухачів; між ними 36 Румунів, 5 Русинів, 9 Сербів, 1 Москаль і 4 Болгарів. На правничім факультеті 339 звичайних слухачів, між ними 234 Німців (до Німців зараховано 188 жидів!), 53 Румунів, 22 Русинів, 30 Поляків, 1 Чех, 8 Москалів (з «Карпату», не з Росії), 1 Вірменин. Після конфесій: 66 гр.-ор., 1 вірм.-ор., 47 рим.-кат., 22 гр.-кат., 2 вірм.-кат., 14 еванг., 188 жидів. Надзвичайних слухачів прав 23, між ними 9 Німців, 7 Румунів, 5 Русинів, 2 Поляків, 1 Чех; після конфесій: 9 гр.-ор., 5 рим.-кат., 5 гр.-кат., 1 еванг., 3 жидів. На філософичнім факультеті 106 звичайних слухачів то є 36 Німців (між ними лишень 24 жидів), 39 Румунів, 21 Русинів, 6 Поляків, 2 Чехів, 1 Серб, 1 Москаль (з «Карпату»), 1 Вірменин; після конфесій: 43 гр.-ор., 1 вірм.-ор., 14 рим.-кат., 19 гр.-кат., 5 еванг., 24 жидів. Надзвичайних слухачів філософії 48, між ними 30 Німців (20 жидів), 7 Румунів, 4 Русинів, 6 Поляків, 1 Серб; після конфесій: 8 гр.-ор., 13 рим.-кат., 4 гр.-кат., 1 вірм.-кат., 1 еванг., 20 жидів. — Фармацевтів 11, між ними 10 Німців (то є з жидами, яких є 7) і 1 Чех; після конфесій: 3 рим.-кат., 1 еванг., 7 жидів і 5 госпітанток. Між студентами філософичного факультету є 2 звичайні, 21 надзвичайних слухачок і 3 госпітантки. — В р. 1902/3 побирали стипендії 11 теологів; 19 правників і 30 філософів (між ними одна жінчина).

— **Нещасні пригоди.** В Підгороді коло Рогатина убив грим вертаючу з поля селянку Доську Цакову. — В потоці на Загреблі коло Підволочиск утопила ся 20-літня Кароліна Сьмільковська, дочка залізничного робітника. — В Лошневі, теремовельського повіта, найдено в ріці Гвізні мартве тіло придурковатого Василя Пасіки. — В Дубінці коло Монастириск селяни Ян Барцховський зарубав сокирою Франца Ляньського. —

— **Дневничарі в Римі.** Найтяжші хвилі переживають ті дневничарі, що як кореспонденти перебувають тепер в Римі задля недуги папи. Аби не пропустити ніодної вісти про стан здоровля папи, а головно, аби в хвили катастрофи бути на місці, дневничарі вже від неділі зовсім не навідують ся до свого дому і перестали спати. Цілі ночі пересиджують они в дневничарській сали при уряді телеграфичнім і там велять собі привосити харч і все, чого потрібно, а тимчасом наслухоють голосу телефонічних дзвінків. До сеї сали ведуть три телефони, два з Ватикану, а один з поліційного комісаріяту ватикань-

канської дільниці. В салі нема ні ліжок, ні канап, де могли би дневничарі приклонити голову. Щасливий з них той, що зарве кілька крісел і вигідно протягне ся на часочок. Впрочім переводять час гутіркою про політичні комбінації та пишуть до своїх органів. Часом деякий з дописувателів загляне до каварні Хіара при площі св. Петра, де збирають ся репортери римських газет. Не диво проте, що доси кількох дневничарів упало жертвою свого звання. Один з льондонських дописувателів попав в горядку і лежить в шпиталі; така сама доля стрітила єго товариша з Медіоляну. Крім того один з місцевих репортерів, що стояв безнастанно через пять днів під ватиканською палатою, погіб на постерунку на удар мозку. В Римі тепер мимо страшної спеки перебувають тисячі чужинців та Італійців з краю. В сій порі звичайно були заїзді доми в Римі замкнені. Та сего року майже всі квартири замешкалі.

— **Пес в суді.** В однім із праских судів відбував ся в сих днях процес, в котрім пес став за свідка і своїм «песячим розумом» причинив ся найбільше до того, що суд єго записаного пана увільнив від вини і кари. Справа була така: Механик Дастиг записав був фабриканта Вайнерта за те, що він держить недоброго пса, котрий покусав єго в руку, через що він довгий час не міг нічого заробляти. Фабрикант оправдував ся тим, що єго пес зовсім лагідне і спокійне звівря, котре нікому не робить без причини нічого злого. На доказ того велів судія привести пса і закликати ветеринаря Десенсіго на знатока. Пса привели до салі розправ, а ветеринар став єго дрочити веллякими способами, пес однаковж ані не загаркав. Знатока сказав тоді, що песико то дуже спокійне і лагідне та добре витресоване звівря. На то відозвав ся позовник, що пес лиш длятого так «чемний», бо видить свого пана, але нехай би єго випустили до сінній, то паказало би ся зовсім инакше. На приказ судії випустили пса і до сінній, а там ветеринар і чужі люди в очах судії стали знов дрочити пса. Пес знову не кидав ся на нікого, лиш ласив ся до кожного. Наконєць ветеринар копнув пса ногою, а бідний зневажений песико побіг до судії, станув перед ним на задні лапи і ніби жалував ся єму за свою зневагу. Тота сцена зробила на всіх велике вражінє і пес в одній хвилі рішив процес в користь свого пана.

— **3 залізниць.** Перевіз худоби з Галичини і Буковини до Відня. — З днем 1. липня 1903 вийшов в жите додаток II до тарифу часть II з 1. січня 1901 для перевозу худоби з Галичини і Буковини до Відня. В додатку тім замінені зміни тарифу стаціонних для перевозу безріг до Відня Ст. Марке і до Відня дворець північної залізниці.

Дня 1. липня с. р. отворено на шляху залізницї Дайчброд-Саар в Моравії поміж стацією Фравенталь і переставком Утендорф Гесов перестанок особовий «Беміш-Шцендорф» для руху особового і обмеженого руху пакункового. Налажитість за білети і за пакунки оплачує ся в поїзді.

Бжедухів по Кубані і яли зазірати в наші гори; а за ними надсуне і вся сила дяврів.

Що радите? Чи нам бити ся з ними чи мриати, люди?

Не буде між вовком а лисом миру — бити ся нам з козаками, до смерти битись і пакостити; щоби їм наувірило ся жити на нашій ріці.

Весь здвиг притакнув раді старших і почала ся та кровава і безконечная війна, та борба життя нашого, вільного з окаяною смертию.

Геквоко зітхнув тяжко — застогнала каварня, а він так правив дальше півсьпівом:

«Темної нічки, дружки Черкасів, напав князь Езбок дяврів проклятих і полонив він діву козацку. А була дівка: що зірка краса, що сонце ясна, як май весела, як тая Гурі райска любя і мила.

І полюбив пша Езбок дівку невірну великою любобою. Посадив він єї за сьвятою ватрою в своїй саклі, яко жінку і яко пші і розсердив ся на него молодого дух сьвятої ватри і бліда Батанеба. А князь не знає. Живє собі з женою, живє не наживє ся; любує ся нею, не налюбує ся і слухає єї невірної, не наслукає ся; а про війну й гадки не має. Довгу винтівку ржаєть потихоньки, срібляні пістолі порохом присіли, кінджал у похві плаче дяврів кровю, а кінь ворожий з степу карабага скулявіє стоячи в стайні на золотому вівсику та на зеленій отаві. У саклі князя що днина весіле. Бреньчать пшаури, сьпівають геквоки і вино щире, міцне кахетинське ле ся струями, ле ся із наразаном¹⁾ а хороші дівчата танцюють і танцюють ушюку-

рай¹⁾ а скоморохи виправляють... Чудно Шапсугам.

Аж якась, щось занедужала молодая пші Меріам²⁾ і опустіла сакля Езбока.

«Пона мені приведи християньського, руского, попа мій князю і пане... умру, як не приведиш пона!»

Наудив ся Езбок, звахорок просить, чарівниць кличе... непомагають, а она, «попа мені, пона!»

Щож діяти. Вирядив пша на Кубань послів до Руси... привели Шапсуги муллу дяврів.

Однак за яку ціну? «Сусіди!» — заявив Езбок руским зайдам. «Я оженив ся з дівкою, що єї у вас полонив і хочу з вами держати мир, і хліб та сіль їсти, як зі своїми. Пришліть мені християньського муллу для недужої Меріямі.»

— А заволокам аж слинка потекла з рота, так обрадовали ся сій вісти і сейже час виправили молодого попа до княгині.

Що він діяв, яких ліків давав і які молитви читав? «Алла акбар³⁾» — подужала молоденька пші. А Езбок на radoцax виславлює дявря. Шапсуги почали прислухувати ся солодким словам християньського муллу.

(Дальше буде).

¹⁾ парзан — буркут.

¹⁾ ушюкурай — так зве ся черкаський танець.

²⁾ Меріям — Марія. Християньска Пр. Дівка у Черкасів покровительниця бежів, с. є пшіл.

³⁾ акбар=великий, сл. турецке.

З днем 1. липня с. р. заведено на залізницї льокальній Найгавс-Найбістріц також перевіз живих звіврят як рогатої худоби, конай, мулів і безріг.

Австро-угорско-росийський звязок залізничий. З днем 1. н. ст. липня 1903 вийшов в жите додаток IV до тарифу товаровой з дня 1. н. ст. січня 1900.

РОДИМЦІ! Приготовляйте діти до вступних іспитів до шкіл середних!

Телеграми.

Рим, 16. липня. Щоби запобічи непокоячим проявам задля громадження течя в олегочній, лікарі усунули єї не за помочию наколеня грудної кліти, але за помочию великої стрикавки Праваца, яка має дуже тоненьку іглу. Видобули 100 грамів течя. Сьв. Отець нічо не знав про операцію, бо лікарі сказали, що доконують інекції. По операції наступило легке поліпшенє. Папа спав кілька годни, хотая весь час перебуває в стані дримоти, як здає ся, часами тому, щоби звільнити від безнастанного стороженя свое окруженє. Поживи приймає дуже маленько і то лише течя, а зборонює ся приймати ціпку поживу.

Рим, 16. липня. Стан папи незмінений, окрім поступуючого тягом наперед заниканя сил. Папа не приймав вчера кардиналів. До Ляпоніого сказав кілька слів, завляючи, що хотів би ще бути в церкві. Рахунок лікарів змилений; не знають зовсім, коли може надійти катастрофа.

Рим, 16. липня. Мацоні і Ляпоні перебували лише коротко коло ліжка папи, який заявив, що чує пільгу. Лікарі думають, що нема непосредної безпечности.

Рим, 16. липня. Агенція Стефаніого доносить, що стан здоровля папи не змінив ся.

Рим, 16. липня. Папа спав кілька годни в ночи. Коли пробудив ся, попав в стан подразненя і не хотів приймати корму, лише випив каплю червоного вина. Доси надіслано до Ватикану 20.000 телеграм.

Рим, 16. липня. Нині рано о 10. год. оголошений бюлетин звучить: Сьв. Отець перевів ніч спокійно і безсонно. Загальний стан не змінив ся, лише віддих, наслідком усунєня течя з ями олегочної, прискорений. Живчик 88. Теплота 36.3. Віддих 36.

Коломия, 16. липня. Перед вирокуючим трибуналом почав ся нині карний процес проти 80 селян (57 муцин і 23 жєнцин) з Залуча н. Чер., обжалованих о злочин насильства (при іменованю там парохом о. Салія, а опісля адміністратором о. Білинського). Процес потревав з місяць. До розправи покликано 180 свідків.

Відень, 15. липня. Ческі древнички заповідають вже тепер обструкцію ческих послів тому, що уступленє д-ра Резека з кабінету означує знехтованє національних жадань Чехів, а іменно основанє другого ческого університету. Скликанє красвих соймів має наступити доперва на грудєнь с. р.

Загреб, 16. липня. Перед домом Бовачевича найдено вчера рано бомбу, в якій було около 1 кільогра. динаміту.

Верлин, 16. липня. Norddeutsche Allg. Ztg. заперечує, немов би цїсар в Гамбургї мав висказати ся, що підійме борбу огнем і мечем проти социалїстів.

Царгород, 16. липня. Македонський комітет розвицув тепер агїтацию за переходом на нідро католицкої церкви, щоби тим способом змусити Росию, як надопікунчу власть над православєм, до вмїшаня в балканські справи.

Петербург, 16. липня. Задля доповненя стану армії і фльоти на р. 1903 покликано 320.732 людей до чинної служби.

Вешінгтон, 16. липня. На вчерашній конференції секретаря стану, Гая, з росийским повновласником в справі Манджурії мало прийти до порозуміня. Манджурска справа має стати небавом полагоджена. Полїтика Гая стремить до сего, аби всі порти в Манджурії стояли отворені для сьвітової торгowl.

Конкурс.

Щоби більшому числу молодіжці подати помічну руку в науках, порішив Виділ „Рускої Бурси“ в Стрию помімо тяжких обставин матеріальних — бо недобору до 1000 К розширити з слідуєчим роком шкільним свій інтернат через адаптацію 5 просторих комнат, які доси занимала висша школа жіноча. Розписує ся тому отсим конкурсе на принятє 55 учеників. Услівя прывняті: 1) Родичі а зглядно опікуни, рефлектуючі на поміщенє своїх пупілів в інтернаті, мусять стати ся дійсними членами товариства і зложити на сю ціль квоту 6 К титулом вкладки річної; 2) мають предложити писемну декларацію, котрою зобовязують ся найдалше до 10. кожного місяця уплачувати з гори умовлену належитість. Належитість ся виносить місячно 30 К, але виділ має право в случаю ноторичного убожества петента на основі предложеного і належито потвердженого свідощтва обнизити єї до 15 К місячно. 3) Мають зложити 2 К річно за зужитє інвентаря, 4 К річно за пранє біля і 1 К на бібліотеку бурсову. 4) Принятій до інтервату ученик має виказати ся відповідною скількостію біля четно назначеного, має мати свою ковру або коцик і подушку, щітки до чищення чобіт і одежи, мусить піддати ся огляди-нам лікаря бурсового що-до стану свого здоровля.

Поданя заосмотрені потрібними документами (декларация, свідощтво шкільне з послідного курсу а евентуально і свідощтво убожества) і маркою на 45 сот. на реком. аворот тихже належить в речинци найдалше до 1. н. ст. серпня внести на руки предсідателя товариства. Першенство в принятю мають ученики, котрі сего року були поміщені в ірнаті. Поданя тих, котрі не вирівняли своїх належитостей, не будуть узгляднені. 10 місць призначених єсть для учеників 4 клася нормальної, прочі для учеників шкіль гімназ.

Від Виділу „Рускої Бурси Стрийської“.
Юл. Федусевич, Анд. Мосьонда,
предсідатель, секретар.

Конкурс.

Виділ „Товариства Русках Женцин“ в Станиславові прийме на слідуєчий рік шкільний до свого Інституту при ул. Казимирівській 25 учениць. Крім вигідного помешканя, доброго удержаня, родительської опіки і помочи в науках (осібнєю учительською кваліфікованою) дістають вихованці в Інституті науку рускої історії і літератури (Ви. проф. Рибчук), сьпіву (Ви. проф. Якубович) і гімнастики. Довша практика в сім найдавнійшим Інституті, щирий нагляд Виділу, настоятельки і учителів, як також здорове помешканє з огородом дають родичам повну заповрку доброго, релігійного і патріотичного вихованя їх дочок.

Місячна оплата виносить 40 К з гори, для сиріт і сестер Виділ оплату знижає. За науку гри на фортепьяні (фортепьян Товариства) місячно 10 К. За науку танців 12 К за цілий сезон. Всякі інформації подаєть Виділ відвортною поштою.

Зголошеня належить вносити на руки п. Антонів Кульчицької в Підпечарах, п. Тисьмениця, найдалше до 15. серпня с. р.

Станиславів днї 1. липня 1903.
А. Бульчицька, С. Вітошицька, М. Скождополева.

Конкурс.

Виділ Товариства „Шкільна Поміч“ в Чернівцях розписує сим конкурс на місце господині для інтернату, до котрої буде належати: 1) варене для кільканайцятьох хлопців, 2) удержанє порядку в інтернаті, 3) нагляд над правем, 4) удержанє слуг.

О то місце можуть ся убігати старші женцини рускої народности.

Зголошеня треба вносити найдалше до 15. серпня с. р. на адресу катех. гімназ. о. А. Левинь-

ского в Чернівцях і подати: 1) вік, 2) дотеперішне занятє, 3) жадану квоту титулом місячної винагороди.

Заклучена угода обовязує обі сторони цілий рік шкільний.

Товариство взаїмного кредиту
„Дністер“
стоваришенє зар. з обмеженою порукою у Львові

ПОЗИЧКИ уділяє своїм членам на 5% і 1% додатку на кошти адміністрації, за предложенем документів виказуючих достаточну гіпотеку.

СПЛАТУ позичок розкладає догідно на рати до 10 літ. Сума позичок інтабульованих і за порукою: 1,239.243 корон.

Членом може бути тільки обезпечений тревало в „Дністрі“ від огню.

Удїл членський виносить 50 К, випсовє 2 К. Число членів: 2,391 в 2,501 удїлами на 125.050 К.

Вкладки щадничі приймає „Дністер“ і опрцентовує до 4% від ста. Сума вкладок на 1,256 книжочках 1,103.333 корон.

Чистий зиск розділяє ся частію на дивиденду для членів, частію на публичні добродійні цілі: на церкви, бурси, захоронки, школи і т. д. На ті цілі роздає дотепер з Товариства кредитового 10,840 корон.

ІНФОРМАЦІЙ в справах позичок уділяє Дирекція і агенти.

31/12 1902. **ДИРЕКЦІЯ.**

„Тревоги автора і видавника“

(гумористична подія з натури)

О. Я. Кониського

можна набувати в Адміністрації „Руслана“ та в обох руських книгарнях у Львові.

Ціна примірника на веліновім папері виносить всего 30 сот. (з поштовою пересилкою 35 сот.).

Читайте!

Повне виданє Творів ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

коштує лише 2 корони!

Товариство „Просьвіти“ бажаючи, щоби в кожній руській хаті находили ся Твори Тараса Шевченка, видано сими днями найдешевший збірник сих творів п. з. „ПОЕЗИИ Т. ШЕВЧЕНКА“. Книжка, оправлена в полотно з золотеними витискама, може бути найгарнійшою окрасою руських хат. Папір веліновий, формат на взір європейських класиків, сторін 698.

При замовленю 10 прим. даємо 10% опушту. Висилає ся тільки за надісланем 2 кор. 30 сот. на адресу: КАНЦЕЛЯРИЯ „ПРОСЬВИТИ“ у ЛЬВОВІ (Ринок ч. 10.).

Читайте!

Ц. к. упр. гал. акц.

Банк Гіпотечний

Відділ депозитовий

приймає вклади і виплачує завдатки на рахунок біжучий, приймає до перехованя панери вартістні і дає на них завдатки.

Крім того впроваджено подібно як в інституціях заграничних т. зв.

Депозити сховкові
(Safe Deposits)

За оплатою 25 до 35 кр. а. в. річно, депозитар дістає в сталевій касі панцирній сховок до виключного ужитку і під власним ключем, де безпечно і дискретно переховувати може своє майно або важкі документи.

Під тим зглядом поробив Банк гіпотечний як найдогіднійши зарядженя. Приписи догідно того рода депозитів одержати можна безплатно у відділі депозитовім.

Розклад поїздів залізничних.

Львів-Краків-Відень		Варшава - Вроцлав - Берлин, Прага - Карльсбад, Рим-Фльоренція-Венеція, Ціріх Париж-Остенда, Київ-Одесса-Вильно.				
1245	825	250	відїзд Львів пр.	231	130	840
251	622	240	від Львів пр.	1220	—	920
733	139	758	пр. Чернівці від.	703	—	137
200	1000	1020	„ Яссі „	1220	—	501
725	600	925	„ Букарешт „	725	—	915
935	1235	—	„ Констанц. „	450	—	140
†1030	—	—	„ Царгород „	*1000	—	—
650	224	938	пр. Краків відїзд	838	643	249
911	—	—	пр. Варшава від.	761	—	—
217	1053	556	„ Вроцлав „	215	1005	622
855	525	1149	„ Берлин „	825	442	1130
718	231	1000	від. Краків дв. пів. пр.	818	619	243
1222	645	302	пр. Прерів від.	337	124	1040
1228	651	303	від. Прерів пр.	329	116	1034
930	545	950	пр. Прага від.	725	620	1105
437	931	*203	„ Карльсбад „	1150	825	714
345	940	615	пр. Відень дв. пів. від.	1215	1005	750
—	—	735	в. Відень дв. пол. п.	—	—	945
—	—	1105	пр. Венеція від.	—	—	445
—	—	634	„ Фльоренція „	—	—	910
—	—	140	„ Рим „	—	—	230
825	825	1000	від. Відень дв. зах. пр.	720	525	550
1055	531	633	пр. Ціріх від.	835	708	825
—	715	733	„ Париж „	—	1235	845
—	—	950	„ Остенда „	—	—	—
630	150	900	від. Львів пр.	755	230	1020
555	714	750	пр. Київ via Під-в.	814	834	1119
818	824	803	„ Одесса волоч. „	814	749	81
555	920	—	„ Київ via „	—	653	1119
1107	512	—	„ Вильно Броди „	—	135	720

Увага: Поспішні поїзди означені товстим друком. — Час середньо-європейський.